

Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos ir inovacijų komitetui

Siunčiama el. p.

ekonomikos.komitetas@lrs.ltsaulius.bucevicius@lrs.lt

2026-06-16, Vilnius

Dėl Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 9, 41, 44, 46, 67, 733 ir 74 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-1089 (2)

Asociacija Investors' Forum, atsižvelgdama į 2026 m. birželio 10 d. Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos ir inovacijų komitete apsvarstyta ir Seimui pateiktą Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 9, 41, 44, 46, 67, 733 ir 74 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą Nr. XVP-1089 (2) (toliau – Projektas), teikia žemiau nurodytas pastabas ir pasiūlymus.

Projekto 4 straipsniu siūloma elektros energetikos įstatymo 46 straipsnio 6 dalį papildyti 9 punktu, kuris įpareigotų nepriklausomus elektros energijos tiekėjus užtikrinti, kad buitiniams vartotojams taikomi abonentiniai (administravimo ar kiti fiksuoto pobūdžio) mokesčiai būtų pagrįsti faktiškai patiriamomis tiekimo veiklos išlaidomis, objektyvūs, nediskriminuojantys ir neviršytų 2 eurų per mėnesį. Pritardami reikalavimui, kad tokie mokesčiai būtų pagrįsti faktinėmis sąnaudomis, objektyvūs ir nediskriminuojantys, atkreipiame dėmesį, kad konkrečios 2 eurų ribos fiksavimas įstatyme yra problemiškas.

Pirma, konkrečios piniginės sumos fiksavimas įstatyme yra perteklinė ir neefektyvi teisėkūra. Pagal Teisėkūros pagrindų įstatymą efektyvumas ir proporcingumas yra vieni esminių teisėkūros principų. Fiksuota 2 eurų riba dėl infliacijos ilgainiui nustos atspindėti realias tiekėjų sąnaudas, todėl atsiras poreikis periodiškai keisti įstatymą vien dėl skaičiaus perskaičiavimo. Tai didina teisėkūros ir administracinę naštą bei mažina reguliavimo stabilumą. Pažymėtina, kad Projekto lydimojuose dokumentuose nepateiktas pagrindimas, kodėl pasirinktas būtent 2 eurų dydis. Todėl siūlome ribą eurais išbraukti, paliekant esminius – ir vartotojus realiai saugančius – reikalavimus, kad mokesčiai būtų pagrįsti faktinėmis sąnaudomis, objektyvūs ir nediskriminuojantys. Svarbu, kad toks sprendimas vartotojų interesų apsaugos nesusilpnina: nepagrįsti ar diskriminaciniai mokesčiai liktų draudžiami ir be fiksuotos lubos.

Antra, fiksuotos kainos ribos nustatymas prieštarauja Europos Sąjungos teisei. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių (5 straipsnio 1 dalis) įtvirtina, kad nepriklausomi tiekėjai gali laisvai nustatyti kainą, kuria tiekia elektros energiją, o valstybės narės užtikrina veiksmingą konkurenciją. Valstybės intervencija į kainodarą pagal Direktyvos 5 straipsnio 4 dalį leidžiama tik kaip siaura išimtis – siekiant apsaugoti pažeidžiamus vartotojus, kai priemonė aiškiai apibrėžta, skaidri, nediskriminacinė, proporcinga ir laikina. Projekte siūloma riba taikoma visiems buitiniams vartotojams, neribota laike ir nėra siaurai tikslinė, todėl šių sąlygų neatitinka. Šią poziciją nuosekliai patvirtina ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika (pvz., Federutility, ANODE bylos). Todėl siūlome reguliavimą suderinti su Direktyva, atsisakant bendro pobūdžio kainos ribos.

Trečia, reguliavimas pažeidžia proporcingumo, teisinio tikrumo ir ūkinės veiklos laisvės principus. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad teisinio saugumo principas reikalauja užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą, stabilumą ir teisėtų lūkesčių apsaugą, o ūkinės veiklos laisvė apima teisę savarankiškai organizuoti veiklą ir nustatyti kainodarą pagal rinkos sąlygas (Konstitucijos 46 str.). Nepriklausomi tiekėjai, vertindami Europos Sąjungos lygmeniu nustatytą liberalizuotos rinkos reguliacinę aplinką, turėjo pagrįstą teisėtą lūkestį, kad galės savarankiškai priimti kainodaros sprendimus. Fiksuota riba, neatsižvelgianti į infliaciją ir sąnaudų augimą, gali nepadengti tiekėjų veiklos sąnaudų ir laikui bėgant taps vis griežtesniu, ekonomiškai nepagrįstu ūkinės veiklos ribojimu. Todėl siūlome vengti intervencijos į nereguliuojamos rinkos dalyvių kainodarą.

Ketvirta, skuboti pokyčiai silpnina investicinės aplinkos prognozuojamumą. Investuotojai, veikiantys liberalizuotoje elektros rinkoje, pagrįstai tikisi, kad kainodaros, sąnaudų ir komercinės rizikos klausimai bus sprendžiami laikantis rinkos ekonomikos ir teisinio tikrumo principų. Siūlymas per itin trumpą laiką įstatymu nustatyti konkrečią mokesčio ribą be aiškaus ekonominio pagrindimo ir tinkamo konsultavimosi su rinkos dalyviais siunčia signalą, kad valstybė gali staiga ir neprognozuojamai įsikišti į verslo kainodarą. Tai didina reguliacinę riziką ir gali atgrasyti tiek esamus, tiek potencialius investuotojus. Todėl siūlome reguliacinius pokyčius grįsti poveikio vertinimu ir dialogu su rinkos dalyviais.

Atsižvelgdami į išdėstytą, siūlome Projekto 4 straipsnyje, kuriuo papildoma 46 straipsnio 6 dalies 9 punktu, atsisakyti fiksuotos piniginės ribos ir punktą išdėstyti taip:

„9) užtikrinti, kad buitiniams vartotojams pritaikyti abonentiniai (administravimo ar kiti fiksuoto pobūdžio) mokesčiai būtų pagrįsti faktiškai patiriamomis elektros energijos tiekimo veiklos išlaidomis, objektyvūs, nediskriminuojantys.“

Pagarbiai

Asociacija Investors' Forum

Vytautas Šilinskas
Vykdantysis direktorius